

bibelläsning är i Skolordningen föreskrifven, ehuru det af Litteraturbladet blifvit förbisedt; Hr C. antyder väl ännu ett misstag, att »Svenska språktimmarne» skulle vara flera, än vi uppgifvit. Skolordningen vet blott af två på 2:dra klassen. då hade vi icke haft något att mot hans beteende anmärka.

Att en lärares förfarande i en skola, t. ex. lärarens i historie och geografi i skolan i Helsingfors, icke är principen eller inrättningen eller systemet, detta hade Hr C. kunnat inse – lika lätt som professor »Brillenæs» och hans vän »Brunnsgästen» insett, att pratet derom icke är en strid om »åsigter». Eller antaget, att sagde lärares undervisning är ett *non plus ultra*; menar Hr C., att skolans inrättning är sådan, att samma ordning af hvarje hans efterträdare *måste* följas?

Hr C. hade i likhet med andra läsare kunnat bemärka, att vi i vår artikel omsorgsfullt undvikit allt, som kunde tydas skolornas lärare och lärarinnor till last. Hr C:s naiva anspråk, att vi bort redogöra för deras undervisningssätt i Helsingfors skola, är också obehörigt. Ty detta hörde icke alls till saken. Skolans undervisningssystem bör i och med dess inrättning vara gifvet. Den ena eller andra lärarens »muntliga» andraganden, tillgripandet af den ena eller andra boken efter hans behag, är något tillfälligt. Det är endast detta tillfälliga, det legat Hr C. om hjertat att få erkändt.

Men då Hr C. börjat sina upplysningar med förklaringen, att Litteraturbladet icke tagit någon kännedom om fruntimmersskolornas inrättning, icke ens vårdat sig om att rådfråga Skolordningen, utan såsom vanligt resonnerat i, hvad det icke känner, och han icke har andra bevis att anföra, än dem han anfört, så är detta ett osminkadt: *hut!* Huruvida detta hans förfarande bevisar ifver, att utreda frågan om fruntimmersuppsfostran och undervisningen, eller vittnar för en ömtålig egenkärlek, må Hr C. sjelf afgöra efter måttet af den vinning, frågans lösning genom Hr C:s artiklar skördat.

J. V. S.

56 PENNINGKRISEN I FINLAND.

Litteraturblad n:o 12, december 1858

Medan i andra länder den så mycket omtalade penningkrisen är lyckligen öfverstånden, och endast dess verkningar mer eller mindre kvarstå i en fortfarande handelskris, har här i Finland denna penningkris infunnit sig först i senare hälften af 1858 under form af allmän penningbrist.

Orsakerna äro för hvar man uppenbara. Under krigsåren var som bekant all utförsel i södra delen af landet hämmad, medan dock en icke obetydlig import fortfor. De medel, som ingått för försålda fartyg, och de af Ryska armén och för Ryska kronans räkning verkställda utbetalningar, uppehöll dock penningetillgången isynnerhet i Sydfinland. I det inre att landet var redan då penningbrist. Missvexten 1856 förde ungefär tre millioner rubel silfver ur landet; nödvändigheten af likvidera utländska handelsskulder erfordrade nya penningremisser till okänt belopp; exporten var, under kriget hämmad, uppgick också 1856 icke till vanligt belopp; 1857 var handeln redan besvärad af den annalkande krisen, och innevarande år har i följd af densamma exporten varit inskränkt och litet lönande och fraktförtjensten nära ingen. Härtill kan läggas, att landets skeppsrederier efter krigets slut

skyndade att ersätta den förlorade handelsflottan, och en mängd fartyg byggdes, för hvilka en betydlig del af kostnaden, den för jern, segel, tågverk, koppar och zink-förhyding m. m., äfven gått till utlandet. Denna sistnämnda utgiftspost har väl i någon mon motsvarats af de penningar, som vid krigets utbrott indrogos för försålda fartyg; men då äfven de af fienden tagnas lästetal blifvit genom nybyggnad ersatt, och då man öfverhufvud bygt bättre och med nära 50 % ökad kostnad, torde i alla fall det penningbelopp, som för denna post utgått ur landet, icke vara ringa. Slutligen hafva efter krigets slut icke obetydliga industriela företag utöfver det vanliga ökat landets utgifter, medan de ännu icke hunnit öka penningbehållningen genom att förminska importen från utlandet.

10

Likaså kända som dessa förhållanden äro, likaså lätt insedt är det, att då penningens ökade utströmmande icke motväges af ökad export och deraf följande penningindragning, blott en enda utväg finnes att återställa jernvigten, den att importen inskränkes. Har detta skett? Nej, importen har åren 1856 och 1857 varit vida högre, än vanligt och torde äfven för 1858 uppgå till högre belopp, än importen under åren närmast före kriget. Det synes vara en gifven följd af dessa förhållanden, att penningbrist skulle inträda, såsom den, att döma af den allmänna klagan, inträdt.

20

Att likväl denna brist icke är öfvermåttan stor, bevisas deraf, att inga fallissementer förekommit utöfver det vanliga förhållandet. Det torde tvärtom vara fallet, att konkurser bland de industriidkande nuförtiden äro sällsyntare, än för tjugu à trettie år tillbaka, då det hörde till ordningen för dagen, att årligen i hvarje stad några med Lybskt kram handel drivande individer gjorde upp sin klena stat. Också har de resande Tyska handelsexpediternas antal underbarligen förminskats; hvilket synes bevisa, att de numera icke finna tillfället lika lätt att inleda unga män i frestelse, eller att de sjelfva blifvit lurade under sina bemödanden att lura de okunniga Finnarne. De högt uppdrifna prisena på allt, som hörer till lifvets nödtorft, vittna också derfor, att af en eller annan orsak penningtillgången stått i missförhållande till produktionen. Dyrheten plägar visst tillskrifvas en af två orsaker: öfverflöd på penningar eller brist på varor. Men öfverflöd och brist äro här något helt och hållet imaginärt, om de fattas hvar för sig, utom förhållandet till hvarandra. Penningtillgången kan i sjelfva verket aldrig vara för stor, om den tillgodogöres af produktionen, tjänar till att höja denna. Ty penningen blir då ett förskott för arbetet, och arbetet frambringar vara till ett belopp, som motsvarar penningtillgången; d. ä. varans mängd upphäfver dyrheten. Äro deremot förhållandena i ett land sådane, att penningtillgången företrädesvis gynnar konsumtionen, måste dyrheten tillvexa så långt dessa förhållanden medgifva, tills en reaktion inträder, d. ä. tills penningtillgången tager slut. Vi skola längre fram till frågan om detta förhållande återkomma. Hvad vi här velat antyda, är blott det, att den närvarande penningbristen ur anförd synpunkt bör betraktas såsom helsosam, emedan den nödvändigtvis måste inskränka importen från utlandet – i sammanhang dermed utkrediterandet till konsumenterna och konsumtionen. Ty med skuldsättning för konsumtion, förhåller det sig vanligen så, att täflan om afsättning tvingar producenten och handlanden att bjuda kredit. Och när denna en gång måste regleras, tvingas afnämaren till penning-lån och blifvande skuldsättning.

30

40

50

Men det torde af ingen bestridas, att inskränkning af importen, då exporten icke kan ökas, är det enda medlet att häfva inträffad

penningbrist. Det är också ett medel, som framkallas af sakernas tvång. Hvarje åtgärd, som kunde vidtagas, för att understödja importen, vore blott en utväg att förlänga krisen och göra återgången svårare.

Frankrike anses vara ett land, der styrelsen mera än annorstädes är förmyndare, der den bestämmer och ordnar om de minsta detaljer för befolkningens välbefinnande, och der befolkningen därför vänt sig att vänta bot för all nöd af styrelsen. Vid senaste penningkris påkallades dess mellankomst med höga rop. Det anfördes, att kejsaren länge varit osäker. Men han synes haft kloka rådgifvare och följde deras råd »att göra ingenting». Detta är visst ett lätt sätt att styra; men en lång erfarenhet synes bevisa, att det också är det klokaste sätt, då fråga är om handeln.

Napoleon III:s finansminister, Magne, afgifver nu i slutet af 1858 en berättelse om verkan af detta styrelsesätt, ur hvilken vi meddela följande.

»Jag bör, Sire, icke sluta denna berättelse utan att säga några ord angående landets allmänna tillstånd i jmförelse med sistförldna år. Flera symptomor väckte då oro i sinnena och hämmade affärsrörelsen. Man förutsåg kriser af alla slag, penningkris, handelskris, en kris för banken, en kris för börsen; spanmålskrisen syntes icke heller vara afgjordt öfverstånden.

Sinnena, alltid lätta att oroa, fattade icke de verkliga orsakerna till förlägenheten, som i sjelfva verket voro öfvergående, utan fattades af en modlöshet, hvilken alltid är värre, än det onda, som föranledt den.

Detta onda låg hufvudsakligen på ytan och i den uppskrämda inbillningen. Fara kunde uppstå endast genom hvarjehanda åtgärder att aflägsna detsamma; men i sjelfva verket var ställningen solid. Genom att i en skrifvelse, införd i Monitören den 11 November 1857, förklara, att Ers Majestät absolut förkastade alla försök att mota det onda, och genom att ihärdigt motstå de enskilda intressenas lätt förklarliga men ofta förblindade påtryckning, bevisade Ers Majestät affärsverlden en oskattbar tjänst. Sinnena lugnades och förtroendet lifvades; och huru har icke erfarenheten på tusen vägar rättfärdigat detta beslut. Alla de förvecklingar, för hvilka man så enträget fordrade utomordentliga åtgärder, huru hafva de icke på en helt enkel och naturlig väg fått sin lösning endast genom sakernas vanliga förlopp, utan alla skakningar och utan att efterlemnna dessa sorgliga, länge varande spår, hvilka nästan alltid äro en följd af våldsamma botemedel för samhällskroppens såväl som för individernas sjukdomar.

Klingande myntet, hvilket man ville fasthålla vid gränsen, har fått fritt gå sina vägar och följa handelns naturliga rörelse; och följden har varit, att det med stor hastighet återvändt till landet. Under de nie förflutna månaderna af 1858 öfverstiger guldimporten exporten med 376 millioner, och exporten och importen af silfver uppgår i det närmaste till lika belopp – ett anmärkningsvärdt förhållande, som icke på många föregående år egt rum.

Banken, hvars system man ansåg vara för all tid vederlagdt, har återvunnit sin metalliska fond. Dess reserv, som hade nedgått under 190 millioner, öfverstiger i detta ögonblick 584 millioner.

Räntan, hvars plötsliga och ovanliga höjande framkallade så mycken oro och motsägelser, har af sig sjelf nedgått lägre än någonsin. För att anföra blott två exempel: diskonträntan har

nedgått från 10 till 3 % och räntan på skattkammarbiljetterna¹ från 4 till 2 1/2 %. Oaktadt inom några månader 40 millioner blifvit utbetalade åt innehafvare af biljetter, är dock tillgången på penningar så stor och skatterna ingå med sådan lätthet, att skattkammarens kontanta tillgång, som den 10 Dec. 1857 utgjorde endast 75 millioner, i dag uppgår till 143 millioner».

Man finner häraf, att handelskrisen i Frankrike framkallat blott en enda officiel åtgärd, och denna icke omedelbart beroende af regeringen utan af bankstyrelsen, nemligen diskontråntans höjande. Det skedde i Frankrike såsom i England och i alla länder, i hvilka penningsräntan har en fri rörelse, beroende af större eller mindre efterfrågan. 10

I vårt land hafva väl icke större ingripande officiella åtgärder kommit industrin och handeln till hjälp. Och lyckligt torde vara, att så icke skett. Men flera inskränkta understöd hafva dock utan tvifvel medverkat att hålla importen hög. Statslån ehuru till ringare belopp hafva blifvit beviljade för skeppsbyggnad, och tulln till förmon för densamma borttagen. Ett större belopp har utlånats mot låg ränta åt ett antal industriidkare, med bestämdt syftsmål att betäcka deras skuld till utlandet. Bankens diskontrånta, som i all tid varit utomordentligt låg, förhöjdes väl i början af året till 7 %. Men äfven denna ränta var då lägre, än troligen någonstädes i Europa. Af gammalt har också Banken låtit i S:t Petersburg inlösa Finskt sedelmynt och derigenom befriat den genom tullfrihet gynnade importen från Ryssland äfven från hindret af en oförmonlig kurs – eller, hvad som här vill säga detsamma, agio på Ryska sedelmyntet. 20

Man bör visst icke lägga någon stor vikt på de nämnda lånen för skeppsbyggnad, såsom obetydliga i förhållande till fartygens kostnad och äsyftande att upphjelpa handelsbalansens kredit – hvilket under en mera gynnsam handelskonjunktur äfven skulle skett. Några hundratusen rubel till den utrikeskuldens betäckande äro deremot ett premium för importen, och medföra dessutom det onda, att blifva blott en hjälp efter behag tilldelad flera eller färre individer. Största betydelse för importen har en diskontering till låg ränta, sådan den här i landet bedrifves. Man vet nemligen, att det icke är blott utrikes vaxlar eller inrikes på något verkligt affärsslut grundade anvisningar, som diskonteras, utan fingerade skuldsedlar med åtecknad borgen. Vi vilja icke påstå, att en sådan hjälp åt handeln och industrin icke kan under vissa förhållanden vara gänelig. Men om handeln, som antagas kan, fortfarande åtnjuta ett sådant lån om t. ex. en million, är det obestridligt, att den härigenom kan underhålla en import till vida högre belopp, så länge äfven kredit på utrikes ort gifves, och till lika belopp, sedan denna kredit upphört. 30 40

Hvad angår Finska sedlarnes invexling i S:t Petersburg, bekänne vi, att inflytandet deraf förefaller oss ganska inbundet. Vi framställa här vår tanke derom med lika litet anspråk på afgjordt bedömande, som i ofvan uttalade åsichter.

Man må antaga, att Finska sedlar icke alls skulle mottagas i S:t Petersburg. Följden vore då denna: hvarjehanda Ryska produkter, mjöl, gryner, hampa, tåg, segelduk m. m. kunna icke umbäras; andra såsom thé måste tagas från Ryssland; åter andra såsom tobak, läder o. s. v. samt alla sämre manufakturvaror blifva genom tullfriheten 50

¹ Bons de trésor, representerande den s. k. sväfvande statsskulden.

billigare från Ryssland; under kriget vänjde man sig vid att från samma håll taga äfven en mängd dyrbarare varuarter. Denna år för år vexande import skulle då betalas med den ringa utförseln från Finland till Ryssland, derutöfver med det Ryska sedelmynt, som Ryska militären i landet sprider, slutligen med silfver, såvidt sådant kan ur Finska Banken erhållas. Sedan allt detta utgått, och det motsvarar år för år säkert blott en del af importens från Ryssland värde, återstå för liqviden de vexlar, som kunna indragas för landets utförsel till andra länder och liqvideras i S:t Petersburg. Sålunda skulle, med undantag
10 för silfret, hvars belopp alltid blefve inskränkt, hela affären utgöra ett enkelt byte af export mot import. Men då nu deremot Finskt sedelmynt går ut med samma kurs som silfver och Ryska sedlar, finnes ingen af exporten beroende gräns för införseln från Ryssland. Så länge handlanden ännu får in en enda Finsk sedel, kan han byta den mot Ryska produkter; och han underlåter det säkert icke, så länge han ännu hoppas vid försäljningen få en dylik sedel och litet kopparmynt i stället.

Under sådana förhållanden synes också den reserv, Finska Banken iakttager i silfverutvexlingen, blifva temligen gagnlös. Dess silfver går till Ryssland i form af papper. Ty hvarmed skall Finska sedelmyntet i
20 S:t Petersburg af Banken invexlas, om icke med silfver, sedan allt Ryskt sedelmynt gått ur landet? Lån af Ryskt pappersmynt kunna göras, för att bevara silfret – och man lärer försökt denna utväg. Men lånet måste förr eller senare betalas med silfver.

Sådant måste resultatet blifva, om landets export icke betäcker importen; d. ä. man måste närma sig detta resultat, så länge importen är öfvervägande. Och i vår tanke måste omvänt sagde invexling till någon tid uppehålla importen, äfven då exporten i förhållande till densamma är otillräcklig.

Ty det i den inhemska rörelsen cirkulerande silfret är en vara, som
30 kan bytas mot en annan. Det Ryska sedelmyntet är en revers, hvars belopp kan infordras; det representerar här i Finland en fordran hos Ryssland. Denna vara kan afsättas, denna fordran indragas, och man har då blott utbytt sitt öfverflöd mot, hvad man anser sig behöfva. Man kan, som sagdt, dertill göra sig betald i Ryska varor för en trädlast till England eller medelhafvet, eller för en förtjenad frakt. Men är man icke nöjd med, hvad för allt detta kan erhållas, utan köper Rysk vara med Finska sedlar, så köper man den i sjelfva verket med Finska Bankens silfver.

Vår tanke är derföre den, att, när såsom för närvarande exporten är
40 dålig, frakterna inga, den obegränsade invexlingen af Finska Bankens sedlar i S:t Petersburg måste befordra öfverimport.

Det är gifvet, att, om denna invexling icke egde rum, agio på Ryskt sedelmynt skulle uppstå, långt förrän den sista Ryska sedeln skulle gå tillbaka öfver gränsen, att likaså agio på silfver inom landet skulle uppstå, medan man nu förer silfver till S:t Petersburg, för att der förtjena agio på detsamma. Men ett sådant agio skulle lägga band på importen genom att göra densamma dyrare.

Vi medgifva gerna, att, i händelse, såsom i andra länder sker, Finska
50 Banken skulle villigare utvexla silfver, denna utvexling skulle tjena till att betäcka landets öfverimport. Men följdén vore, att import då kunde ske lika lätt från hvilket land som helst, medan den nu företrädesvis sker från Ryssland, och likväl öfverimporten förr skulle upphöra.

Visserligen fås i S:t Petersburg mot Finska sedlar vexlar på utlandet. Det är sålunda de flesta remisser till utlandet ske; ty Finska Banken håller vanligen högre kurs och ger vexlar på få orter, och i Riga, den

förmonligaste vaxelorten, mottages endast Ryskt mynt. Men skillnaden är den, att vid sådan remiss tillkommer den ofördelaktiga kursen och vaxelkostnaden, af hvilka importen från Ryssland icke är betungad – att icke tala om den mindre transportkostnaden och tullfriheten för den Ryska varan. Det är visst intet ondt deri, att varan tages, der den fås billigast; men det blir i tider som den närvarande ett ondt, att öfverimporten öfverhufvud lättas. Och det är icke gifvet, att den Ryska varan alltid skall vara den billigaste i förhållande till dess godhet. Beqvämligheten att få den i mindre partier och att betala den utan vaxelomgång kan väl i alla fall föranleda, att den tages.

10

Skulle äfven Bankens silfver fritt kunna gå ut, så utgör detsamma blott en del af sedelmyntets belopp; och då det senare för betalningar i S:t Petersburg gör samma tjänst som silfverexport, så tjänar det att i längre tid underhålla öfverimporten, än sådant kunde ske genom endast silfverutförsel.

Det är dock med all öfverimport så väl inrättadt, att den har sin naturliga gräns. Man behöfver icke befara, att hvar enda Finsk sedel skall vandra öfver gränsen. De, som hafva pengar äro kloka nog, att icke gifva bort sin sista kopek; och importen måste afstanna, när det importerade icke finner afnämare. Men om Banken skulle fortfarande invexla sina sedlar och åter låna ut dem mot låg ränta, kunde öfverimporten kanske släpa sig fram ett och annat år.

20

Ger man akt på de förhållanden, hvilka i början af denna artikel blifvit kort vidrörda, så måste man förvånas öfver det fattiga Finlands rikedom. Under kriget var utförseln hämmad, medan dock införseln fortfor, isynnerhet från Ryssland. Under de tre påföljande fredsåren har utförseln fortfarande varit dålig, men införseln oerhördt stor. Under samma tid har landet hemsökts af en svår missvext. Och det oaktadt hafva inga serdeles rubbningar i förmögenhetsförhållandena egt rum.

30

Man måste vid betraktandet här af komma till fast öfvertygelse om, hvad redan länge påståtts, att Finland egt icke obetydliga fordringar i utlandet, nemligen icke blott genom innehafvandet af Ryskt sedelmynt utan förnämligast genom besittning af Ryska räntebärande papper.

Landets förmåga att under en tid af fem år utbetala millioner kan verkligen icke bero af annat, än af en förhandenvarande penningrikedom; och denna åter kan icke hafva bestått i annat än Ryska papper, emedan inga andra funnits. Väl måste betydligt penningar influtit under kriget, då en armé af 50 à 60 tusen man uppehöll sig i landet, och då kostsamma försvarsarbeten, väganläggningar m. m. på kusterna höjde priset på härtill nödiga materialier och arbetslegan. Det kan icke lätt beräknas, huru mycket pengar härigenom sattes i omlopp isynnerhet i södra delen af landet. Men denna inkomst hade också att motsvara värdet för den under samma år stängda exporten och afbrutna skeppsfarten. För sig är den ingalunda tillräcklig att förklara möjligheten af en så långvarig och så stark öfverimport.

40

Det antages också, att en stor del af de inhemska statslån, som under kriget gjordes, härflutit från förhandenvarande besparingar i Ryska räntebärande obligationer, d. ä. bestått i en omsättning af dessa. När räntan på sådane obligationer i Ryssland nedsattes, måste det blifva en gifven följd, att innehafvare härstädes skyndade att utvexla dem och inom landet utlåna sina penningar, isynnerhet som räntan här samtidigt steg, och man här villigt gifvit 6 % mot de bästa in-teckningar. Vi skulle, såsom sagdt, tro, att det är dessa till landet indragna penningar,

50

som förnämligast betalat missvextårets mjölinförsel och de i följd af penningkrisen uppsagda handelsskulder till utlandet, och som dertill underhållit öfverimporten. Det är naturligtvis icke meningen, att de individer, som innehaft Ryska papper, konsumerat deras värde. De kunna fortfarande ega det i Finska obligationer eller i enskildas skuldförskrifningar. Men Finska kronan har inom landet utgifvit de upptagna låna; och de enskilda låntagarna hafva naturligtvis icke heller behållit de lånade medlen på kistbottnet. Att på de senaste två åren verkligen stor skuldsättning skett, bevisar sig förnämligast här i hufvudstaden, der de allmänna kassorna fortfarande varit belägrade af lånsökande.

Man kunde anmärka, att om verkligen så mycket pengar blifvit indragna, ett ovanligare belopp Ryskt sedelmynt bort vara i handel och vandel synligt. Men sådant är icke någon nödvändig följd af operationen. De Ryska räntebärande papprena kunna naturligtvis här utlånas och gå till S:t Petersburg i direkt betalning för varor, eller för att betäcka remisser till utlandet. Det är också känt, att i Banken och dess Vexelkontor Ryska sedlar uppsamlas, för att kunna möta invexlingen af Finska sedlar i S:t Petersburg.

Om nu en fortfarande stor import, utan deraf följande skuldsättning i utlandet och utan synbara menliga verkningar på den enskilda förmögenheten, å ena sidan bevisar en viss soliditet i landets förmögenhetsförhållanden, så vittnar den å andra sidan derom, att penningrörelsen har en viss tendens att understödja konsumtionen. Man må vända frågan huru man vill: enskild skuldsättning måste alltid vara en gifven följd af fortfarande öfverimport. Och att denna kan fortfara, detta bevisar, att den enskilda skuldsättningen kan ske utan alltför stora svårigheter.

Det är ett i Sverige och här i Finland länge öfverklagadt ondt, att proprieborgens systemet gynnar skuldsättning för konsumtionen. Ehuru man i Sverige klagat deröfver, att äfven hypoteksföreningar och privatbanker understödt detta system, torde det dock kunna antagas, att frånvaron här i Finland af alla kreditanstalter för produktionen verkat att än mera uteslutande vända de lediga kapitalerna till konsumtionen. Vi sakna visserligen speciellare kännedom om förhållandet, men vi skulle tro det icke afvika från sanningen, om vi antaga, att de många publika kassornas medel för det mesta äro utlånade mot reverser med borgen och till personer, som icke tillhöra de producerande samhällsklasserna, eller som, om de tillhöra dem, lånat för att betala gjorda konsumtionsskulder, icke för att öka sin produktion. Det är troligt nog, att enskilda kapitalister icke i lika grad riskera sina penningar åt konsumenter; och det synes äfven bevisas deraf, att ett så betydligt kapital blifvit nedlagt i Ryskt papper löpande med låg ränta. Likväl är detta lånsystem bland allmogen ganska allmänt likasom skuldsättningen, och skulderna ärfvas vanligt nog med hemmanena från generation till generation. Men sammanräknar man också blott alla de allmänna kassornas medel, så utgöra dessa ett icke ringa belopp, hvaraf säkert en ganska liten del tjenat till kapital för produktionen.

Det är öfverflödigt erinra derom, att utkrediterandet i minuthandeln understöder och oftast föranleder detta slags skuldsättning.

Under sådana förhållanden är det, som hvarje underlättande af importen kan förvärja det onda, och det är med afseende härpå, man kan vara berättigad anse, att det gällande diskonteringsystemet gjort sitt till, för att underhålla öfverimporten. Dennas följder ligga ännu

icke i dagen; men det är faktiskt, att penningbrist råder, att lån med förut okänd täflan sökas, att räntorna trögt inbetalas.

Närmaste framtid skall utan tvifvel visa, huruvida penningbristen verkligen är ett symptom af allmännare obestånd eller icke. Man må med afseende å tullsatsens bestämmande skilja den utländska varan i nödvändighets- och öfverflödsartiklar. Det är dock för ett jordbrukande land ganska litet, som i sjelfva verket tillhör den förra kategorin. Men oförmåga att konsumera af dessa artiklar skulle redan i sin mon vittna om aftagande förmögenhet. Ett än starkare vittnesbörd härom gifver dock fallande pris för jordbrukets produkter *jemte fallande arbetslega*. Vid god skörd kan nemligen priset på lifsmedlen blifva lägre, men allmänna välståndet bevisa sig genom ökad konsumtion i följd af oförändrad eller stegrad arbetsförtjenst. Men faller priset på lifsmedlen jemte arbetslegan, så kan deraf slutas, att konsumtionsförmågan aftagit, och detta genom brist på kapital för arbetet. Vi kunna icke yrka, att detta nu redan vore förhållandet. Men afgjodt är, att arbetslegan för närvarande är låg, och att äfven större delen landtmannavaror fallit i pris. Endast dålig skörd af fodervexter och bättre konjunktur för smörexporten håller nu smör, mjölk och hö i godt pris. Men öfriga landtmanprodukter stå jembförelsevis billigt. 10

Om detta förhållande kan visst resonneras hit och dit. Men det synes oss ovedersägligt, att, om landtmanen icke hade behof af penningar, skulle bristen på fodervexter föranleda honom att förbruka mera säd och potatis. Han skulle då också icke aflåta sina skogsprodukter¹ till så billigt pris, som nu sker. Funnes åter större penningtillgång, skulle en större konsumtion höja priserna, framförallt skulle detta ske genom en af produktiva företag förhöjd arbetslega. 20

Man kan invända: jordbrukets produkter utgöra i sig sjelfva ett kapital för arbetet. Men då de säljas till lågt pris, synes detta visa, att landtmanen behöfver pengar till dagens nödtorft och icke har råd att nedlägga sina produkter i produktivt arbete. Bonden kan icke gifva sin rågtunna för arbete; han måste sälja den, för att få pengar till utskylderna, till salt, jern o. s. v. 30

Af allt det föregående draga vi den slutsats: att om kreditanstalter i landet funnits, som ledt det öfverflödiga kapitalet till produktiva företag, en så långvarig öfverimport icke kunnat ega rum. De för arbetets drifvande behöfliga medlen hade icke kunnat frigöras, för att uppbära importen, såsom nu skett med det af de Ryska bankobiljetterna representerade kapital. – Det är också troligt, att de allmänna kassorna funnit sin uträkning vid att öfverlämna sitt kapital åt dessa kreditanstalter, hvarigenom det skulle upphört att företrädesvis tjena konsumtionen. De enskilda kapitalisterna skulle än lättare förts att göra sådane anstalter till förmedlare af sin utlåning. 40

Hvad som häri försummats, kan utan tvifvel godtgöras. Men säkert synes vara, att en privatbank och hypoteksförening icke numera kan påräkna samma inhemska fonder, som ännu för ett tretal år tillbaka. Det är i detta afseende ett tidens tecken, att de Saimasedelsserier, som för jernvägsarbetet utgifvits, återvänt till Banken.

Det lär icke vara tvifvel underkastadt, att icke jordbruket är det, som främst behöfver understödas af väl inrättade kreditanstalter, medan fabriksväsendet tills vidare i mer eller mindre grad är en drifhusplanta. Äfven privatbanker behöfvas derföre föga för fabriker- 50

¹ I Helsingfors säljes t. ex. björkved till det låga priset af 3 rubel per famn.

na, kunna också endast i inskränkt mått gagna jordbruket, men komma att främst lända handeln till nytta. Det är då att önska, att de icke måtte blifva företrädesvis främjare af importen och en öfverdådig konsumtion. Men härtill verka mindre reglementen, än en vis anda i deras förvaltning.

J. V. S.

10 **57 OM DET BLIFVANDE FORSTINSTITUTET.**
Litteraturblad n:o 12, december 1858

Den ärade Insändarens yrkande torde isynnerhet ur sparsamhetssynpunkten föga kunna motsägas. Icke heller om meningen verkligen vore, att vid Mustiala institut lära landets allmoges jordbruk; ty någon undervisning i skogens odling och bevarande synes ganska förnufts-
ligt höra dertill. Men då der skall uppfostras å ena sidan agronomer, å
20 den andra endast drengfogdar, så är nödvändigheten af teoretisk
undervisning i skogsskötsel icke lika påtaglig. Det kan anses för de
förra tjenligast, att de egna sig uteslutande åt sin sak; och för de senare
kan endast undervisning i frösamlade och träsådd komma i fråga,
30 hvilken undervisning torde kunna åstadkommas äfven utan särskildt
skogsinstitut. Antagligt synes också, att undervisningen vid det tilläm-
nade skogsinstitutet icke kan drifvas så långt, att den skulle blifva
tillfredsställande för vetenskapliga forstmän. Och med något mindre
kunde väl en agronom icke gerna nöjas.

För att icke genom vår tystnad anses hafva gillat de af Hr A. M. i
Åbo Tidningar, mot de i detta blad yttrade åsigter angående Institutet
rigtade påståenden, begagna vi den gifna anledningen, att i frågan
30 tillägga några ord.

Vi böra först erinra läsaren, att vi yttrat den mening, att högre
praktiska instituter, teknologiska, landbruks och vi kunna väl äfven
tillägga forstinstituter, ännu icke i detta land äro tidsenliga. De skäl vi
anförde äro tvenne: för det första äro vi öfvertygade, att ett större antal
vetenskapligt bildade män i det ena eller andra facket icke kunna finna
anställning i landet, och att ett sådant institut blefve alltför dyrt, för att
inskränkas till att dimittera endast ett par utlärdade elever årligen; för det
andra finnes i landet alltför litet att i nämnda grenar se och erfara, och
utan en sådan erfarenhet blir elevernes bildning endast half. Vår tanke
40 har derföre varit och är fortfarande den, att staten med vida mindre
kostnad och vida större gagn kunde understöda för facket hugade unga
mäns uppfostran vid berömdare utländska instituter. Och ingen lärer
vara så af nationalfåfänga förbländad, att han icke tror, att både
dugligare undervisning kan vid dem vinnas, och rikare erfarenhet
inhemtas i de länder, de tillhöra, än hvad ännu på många tiotal år kan
blifva fallet i Finland. En vetenskaplig läroanstalt skapas icke deri-
genom, att man för den uppbygger ett hus och skrifver ett reglemente.
Det är icke ens nog, att man inkallar lärare från utlandet. Ty äfven om
dugliga sådane kunde fås – hvartill föga utsigt finnes – skulle institutet
50 här ännu sakna den luft, som kan underhålla dess lif – ett redan
förhandenvarande allmännare vetande och intresse.

Hr A. M. tänker i denna punkt annorlunda. Han menar, att blott
t. ex. ett teknologiskt institut fås, intresse för fabriksväsendet genast
skall slå ut och blomstra. Vår tanke deremot är, att intresset för
fabriksväsendet är en tom fras i ett land utan fabriker. Och om man